

“Сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнгән балалар өчен Әлмәт интернат-мәктәбе”
дәүләт бюджет гомуми белем учреждениесе

Педагогик
киңәшмә утырышында каралды
“29”август 2022 ел. №1
Интернат мәктәбе директоры
_____.Л.Р.Мартынова
Боярык белән кертелде №98-0
“ 31 ” 08 2022 ел

2нче ГОМУМБЕЛЕМБИРҮ сыйныфы өчен
туган (татар) теле уку предметы буенча
эш программасы
Атнага 0,5 сәгать, елга 17 сәгать

Төзүчесе:
татар теле һәм әдәбият укытучысы Мөхәммәтҗанова Л.Ф.

Килешенгән:
Директор урынбасары _____ И.Б.Шарифуллина

МБ утырышында каралды, беркетмә №1 “26 ”август 2022 ел
МБ җитәкчесе _____ Л.Ю.Сайфутдинова

Әлмәт 2022 ел

Аңлатма язуы

Эш программасы статусы.

Уку предметы буенча 2 нче сыйныфта туган (татар) теленнән уку предметы буенча эш программасына аңлатмалы язу.

Эш программасы түбәндәге документларга нигезләнеп төзелде:

1. Россия Федерациясенең “Россия Федерациясендә белем бирү турында”гы Законы (21.12.2012, №273-ФЗ)
2. Россия Федерациясенең “Россия Федерациясе халык телләре турында”гы Законы (25.10.1991, №1807-1, ред.12.03.2014)
3. Россия Федерациясенең Мәгариф министрлыгы боерыгы 19.12.2014 №1598
4. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының "Инвалид балаларны өйдә тәрбияләү һәм укуы тәртибе һәм инвалидларның белем алу мөмкинлеген тәмин итү буенча социаль ярдәм күрсәтүнең өстәмә чаралары турында" 16.06. 2008 ел, 401 нче карары.
5. Татарстан Республикасының “Мәгариф турында”гы Законы (22.07.2013, № 68-ЗРТ)
6. “Татарстан Республикасының халык телләре турында” Законы (8.07.1992, №1560-ХІІ; ред. 12.06.2014№53-ЗРТ)
7. Авторлык программасы: Урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рус телле балаларга татар телен коммуникатив технология нигезендә укуы программасы(1 — 11 нче сыйныфлар) /Төзүче-авторлар: Р.З. Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева, Казан:2018
8. Әлмәт интернат мәктәбендә дисциплина, предмет, уку курсларының эш программалары раслануы, эшләү тәртибе, структура нигезләмәсе 31.08.22 № 98-О.
9. Татарстан Республикасы Әлмәт-интернат мәктәбенең 2022-2023 нче уку елына программасы.
10. Татарстан Республикасы Әлмәт-интернат мәктәбенең 2022-2023 нче уку елына базислы уку-укуы планы.
- 11.Татарстан Республикасы Әлмәт-интернат мәктәбенең 2022-2023 нче уку елына эш программасы турында нигезләмә (локальный акт).

- “Рус телендә сөйләшүче балалар өчен татар теле һәм әдәби уку” фәнненнән дөүләт стандарты.1-4нче сыйныфлар. Төзүчеләр: К.С.Фәтхуллова, Р.З. Хәйдәрова. 2011ел.
- “Рус телендә урта гомуми белем бирүче мәктәпләрдә татар теле укуы программасы” (рус телендә сөйләшүче балалар өчен) 1-4 сыйныфлар, Казан, “Мәгариф” нәшрияты, 2011. Төзүчеләр: Р.З.Хәйдәрова, Р.Л. Малафеева.

Рус телле балаларга татар телен укуының төп максаты: укучыларны татарча аралашырга өйрәтү, татар теленең орфоэпик, орфографик.лексик, грамматик нигезләрен системалы рәвештә үзләштерү, телдән һәм язма сөйләм осталыгы һәм күнекмәләрен камилләштерү, татар теленә хөрмәт тәрбияләү, бу телнең дөүләт теле буларак әһәмияте зур булуына төшендерү.

Бу максатка ирешү өчен, түбәндәге бурычларны хәл итү сарала:

- 1) татар сөйләмен тыңлап аңларга күнектерү;

- 2) татар этикеты тәгъбирләрен кертәп, бирелгән ситуация буенча диалогик сөйләм оештырырга өйрәтү;
- 3) программада күрсәтелгән лексик темалар буенча телдән яки язмага монологик сөйләм булдыруга ирешү;
- 4) карап чыгу, танышу, өйрәнү, эзләнү максаты белән уку төрләрен кулланып, төрле жанрдагы текстларны аңлап уку күнекмәләрен үстерү;
- 5) татар телендәге сөйләмне фонетик, лексик, грамматик яктан дәрәс төзәргә күнектерү;
- 6) татар халкының фән, мәгариф, сәнгать, мәдәният өлкәсендәге казанышлары, күренекле шәхесләре белән таныштыруны дәвам итү;
- 7) халыкларның үзара аңлашып, тату яшәвенә омтылыш тәрбияләү.

Уку елы башында белергә тиешле белемнәр:

I. Сөйләшү.

Диалогик сөйләм.

1-сыйныфта дәрәс вакытының 70-80% ын сөйләшәргә өйрәтү ала. Сөйләм эшчәнлегенң бу төре буенча укучылар түбәндәге күнекмәләргә ия булырга тиеш:

- сайланган эчтәлек аша әңгәмәдәшенң белән контакт урнаштыра, сорау куя, җавап бирә, кире кага, раслый белү;
- дәрәслектә бирелгән үрнәк диалогларны сәнгатьле итеп уку, сөйләү һәм охшаш диалоглар төзү, программада күрсәтелгән коммуникатив максатлар буенча әңгәмәдә катнаша алу.

Монологик сөйләм:

- жанлы һәм жансыз предметларны, рәсем, картина эчтәлеген сурәтләп сөйли белү;
- өйрәнелгән темалар буенча кечкенә информация бирә белү.

II. Ишетеп аңлау.

Аралашу өчен төп шартларның берсе - әңгәмәдәшләрнең бер-берсенң сөйләмен аңлавы. 1-сыйныфта ишетеп аңларга өйрәтүнең бурычлары түбәндәгеләр:

- нормаль темп белән әйтелгәннең ишетү аша мәгънәсен аңларга, аңлаган турында фикер йөртәргә, аралашуда куллана белергә өйрәтү;
- сүзләренә, сүзтәзмәләренә, жөмләләренә, грамматик формаларны бер-берсеннән ишетү аша аерырга өйрәтү;
- ишетү хәтеренең күләмен үстерү.

III. Уку.

Уку эшчәнлегә буенча укучылар түбәндәге күнекмәләргә ия булырга тиешләр:

- татар әлифбасына гына хас хәрефләренә дәрәс уку, авазларны дәрәс әйтә белү;
- транскрипция билгеләрен укый һәм куллана белү күнекмәләрен формалаштыру;
- интерференция күренешеннән котылу өчен, рус теленнән кәргән сүзләрдә һәм татар теленең үз сүзләрендә бер үк хәрефнең төрле авазлар белдерүен аңлап аера белү;

- сәнгатьле дәрәс уку күнекмәләрен формалаштыру;
- уку техникасын үстүргә ярдәм итә торган рифмовкалар, җырлар, рифмалаштырылган әкиятләр өйрәнү.

IV. Язу.

- 1-сыйныфта язуга өйрәтүнең төп максаты – татар әлифбасы хәрефләрен, программага кергән сүзләргә дәрәс язарга өйрәнү;
- иптәшенә яки әниенә записка язу, төрле бәйрәмнәр белән котлау, уенга чакыру язу, үзәң турында кечкенә белешмә яза белү күнекмәләрен булдыру;
- дәрәс күчереп язу күнекмәләрен формалаштыру.

Уку елы азагында белергә тиешле белемнәр:

Грамматик минимум:

1. *Нәрсә? кайда? кая? кайдан? нинди? ничек? кайчан?* сорауларына җавап бирә белү.
2. Исемнәрнең сораулары.
3. Исемнәрнең 1, 2, 3 нче затта берлектә тартым белән төрләнеше.
4. Хәзерге заман хикәя фигыльнең зат-сан белән төрләнеше.
5. Хәзерге заман хикәя фигыльнең юклык формасында зат-сан белән төрләнеше.
6. Үткән заман хикәя фигыль.
7. Сүзнең тамыры, кушымчасы.
8. Үткән заман хикәя фигыльнең зат-сан белән төрләнеше.
9. Сингармонизм законы.
10. 11дән 20гә кадәргә саннар.
11. *Сабын белән юына* төзелмәсе.
12. Берлек һәм күплек сандагы исемнәргә төшем килешендә куллану.
13. Үткән заман хикәя фигыльнең юклык формасы.
14. О, ө хәрефләренә беренче ижеккә язылуы.
15. *Чөнки* теркәгечен сөйләмдә куллану.
16. *Һәм* теркәгечен сөйләмдә куллану.
17. *Ә* теркәгечен сөйләмдә куллану.

Орфоэпик һәм орфографик минимум:

1. Татар алфавиты һәм аны өйрәнү, яттан белү.
2. Сузык авзлар.
3. Тартык авазлар.

4. Сүзләрне ижекләргә бүлү.
5. Сүз басымы.
6. Аралашу өчен бирелгән темаларга караган сүзләрнең дәрес әйтелешенә ирешү.
7. Исемнәрнең берлек, күплек сан формаларын аеру.
8. Жөмлә ахырында тыныш билгеләрен интонациягә бәйлә рәвештә кую.
9. Орфоэпик һәм орфографик күнекмәләрне камилләштерү.

Тыңлап аңлау:

- нормаль темп белән әйтелгәнне ишетү аша мәгънәне аңлау, аңлаган турында фикер йөртү, аралашуда куллана белү;
- сүзләрне, сүзтезмәләрне, жөмлөләрне, грамматик формаларны бер-берсеннән ишетү аша аера белү;
- жөмлөләрне тыңлап, сүз санын билгеләү.

Диалогик сөйләм:

Дәреслектә бирелгән үрнәк диалогларны сәнгатьле итеп уку, сөйләү һәм охшаш диалоглар төзү; аралашу өчен бирелгән темалар буенча әңгәмә кору.

Уку:

- аңлап, дәрес итеп уку;
- тексттагы тыныш билгеләренә карата тиешле пауза һәм интонацияләрне үтәү;
- өтерләр анындагы сүзләрне тиндәшлек, эндәшү интонацияләре белән уку;
- кечкенә күләмле шигырьләрне яттан сөйләү.

Язу:

- аерым жөмлөләрне, кечкенә текстларны үзгәрешсез дәрес итеп күчереп язу;
- матур язу күнегүләре;
- бәйрәмнәр белән котлап, котлау кәгазьләре язу;
- сүзлек диктантаы язу.

Дәрес	Дәрес темасы	Сүзлек	Укучыларның эшчәнлеге	Число	Число факт
-------	--------------	--------	-----------------------	-------	------------

№				план	
1	Сегодня первое сентября. Бүген беренче сентябрь.	кояшлы, уку елы, башлана, дәреслек	<i>Нәрсә? Кайда? Нинди? Нишли? Кайдан?</i> сорауларына җавап бирә белү; жөмләдә сүзләр тәртибен белү	5.09	
2	Настоящее время глагола изъявительного наклонения, положительная и отрицательная форма. Хәзерге заман хикәя фигыль, барлык-юклык формасы.	1-2-дәресләр лексикасы	Хәзерге заман хикәя фигыльнең III затта, барлык-юклык формасында төрләнеше	12.09	
3	Закон сингармонизма в татарском языке. Татар телендә сингармонизм законы.	хәрәф, аваз, тартык, сузык	Татар телендә сингармонизм законы белү	19.09	
4	Спряжение глагола изъявительного наклонения в положительной и отрицательной форме. Хәзерге заман хикәя фигыльнең зат белән барлык-юклык формасында төрләнеше.	тырыш, укута	Хәзерге заман хикәя фигыльнең зат белән барлык-юклык формасында төрләнеше белү	26.09	
5	“Настала осень”, Люблю фрукты и ягоды. Текст “Осень”. “Көз җитте”. Жиләк-жимеш яратам. “Көз” тексты	көз көне, төн кыска, озын, яфрак коела, жылы як, исә	ө, о хәрәфләренең дәрәс язылышын белү	3.10	
6	Основа и окончание в слове.	-/-	Сүзнең нигезе һәм кушымчасын аера белү	10.10	

	Сүзнөң нигезе һәм кушымчасы.				
7	Прошедшее время глагола изъявительного наклонения. Үткән заман хикәя фигыль.	хата ясады, сорау бирде	Үткән заман хикәя фигыль	17.10	
8	Вопросы Что делает? Что сделал? Нишли? нишләде? сораулары.	сэгать, дәрес эзерли, сэгать ничәдә? йокы	Сэгать икедә - структурасын сөйләмдә куллану	24.10	
9	Я учусь считать. Мин санарга өйрәнәм.	1 дән 100 гә кадәр саннар	1 дән 100 гә кадәр саннарны белү	7.11	
10	Написание режима дня на один день. Бер көнгә режим язу.	-/-	Бер көнгә реңим ясау	14.11	
11	Повторение темы “Режим дня”. “Көндәлек режим” темасын кабатлау.	-/-	Тема буенча лексиканы һәм грамматиканы кабатлау	21.11	
12	Чередование звуков у существительных при присоединении окончаний.	Тән әгъзалары исемнәре	Тән әгъзалары исемнәрен белү	28.11	

	Исемгә кушымча ялгаганда авазлар чиратлашуы.				
13	Чередование звуков (п) – (б). (п) – (б) авазларының чиратлашуы.	иртэгә	Тартым кушымчалары ялгаганда (п) – (б) авазларының чиратлашуы	5.12	
14	Структура “Болит голова”, союз потому что. “Башы авырта” структурасы, чөнки теркәгече.	-/-	<i>Башы авырта</i> структурасын кабатлау, <i>чөнки</i> теркәгечен сөйләмдә куллану	12.12	
15	Ответ на вопросы Кому? Чему? Кемгә? Нәрсәгә? сораулары һәм аңа җавап.	-/-	Кемгә? Нәрсәгә? сораулары һәм аңа җавап	19.12	
16	Повторение темы “Чистота и здоровье”. “Чисталык һәм сәламәтлек” темасын кабатлау.	-/-	Тема буенча лексиканы һәм грамматиканы кабатлау	26.12	
17	Склонение существительного в винительном падеже. Исемнең төшем килеше белән төрләнеше.	-/-	Исемнең төшем килеше белән төрләнеше белү	9.01	
18	Новые слова в рассказе	ял көне, бергә, саф һава,	“Ял көне” хикәясендәге яңа сүзләрне белү	16.01	

	“Выходной день” “Ял көне” хикәясендәге яңа сүзләр.	ял итә			
19	Отрицательная форма глагола изъявительного наклонения прошедшего времени. Үткән заман хикәя фигыльнең юклык формасы.	-/-	Үткән заман хикәя фигыльнең юклык формасын белү	23.01	
20	Союзы потому что, и. <i>Чөнки, һәм</i> теркәгече.	шатланды, кар бабай	<i>Чөнки</i> теркәгечен жөмлә эчендә куллану. <i>Һәм</i> теркәгечен сөйләмдә куллану.	30.01	
21	Повторение грамматики по теме “Зима”. “Кыш” темасы буенча грамматиканы кабатлау	-/-	Тема буенча лексиканы һәм грамматиканы кабатлау	6.02	
22	Вопрос когда? Кайчан? соравы.	чагыла, киез итек, эре	<i>Кайчан?</i> соравына җавап булган сүзләрне сөйләмдә куллану	13.02	
23	Повторение грамматики по теме “Весна”. “Яз” темасы буенча грамматиканы кабатлау.	-/-	Тема буенча лексиканы һәм грамматиканы кабатлау	20.02	
24	Повторение изученных форм глагола. Өйрәнелгән фигыль	аз, кыр, туган жир, Агыйдел, куге, Идел, поши	Өйрәнелгән фигыль формалары. Ялгызлык һәм уртаклык исемнәр	27.02	

	формалары.				
25	Повторение грамматики по теме “Татарстан – родная земля”. “Татарстан – туган жирем” темасы буенча грамматиканы кабатлау.	-/-	Тема буенча лексиканы һәм грамматиканы кабатлау	6.03	
26	Изучение структур “город Казань”, “еду на автобусе”. Казан шәһәре, автобус белән барам структуралары	Казан шәһәре, Пospelовo авылы	<i>Казан шәһәре, автобус белән барам</i> структураларын сөйләмдә куллану	13.03	
27	Склонение существительных в притяжательном падеже. Исемнәрнең иялек килеше белән төрләнеше.	Табигать	Исемнәрнең иялек килеше белән төрләнешен белү	20.03	
28	Изучение структуры “иду в продуктовый магазин”. Ашамлыклар кибетенә барам структурасы.	Йомырка, ярма, он, тоз, катык	<i>Киемнәр кибетенә барам</i> структурасын сөйләмдә куллану	10.04	
29	Спряжение глаголов прошедшего времени изъявительного наклонения. Үткән заман хикәя фигыльнең зат-сан белән төрләнеше.	бирегез әле, үлчәгез әле, 1 кг, 1 литр, 300 грамм	Кибет темасына сөйләшү	17.04	
30	Повторение грамматики по теме “В магазине”.	-/-	Тема буенча лексиканы һәм грамматиканы кабатлау	24.04	

	“Кибеттэ” темасы буенча грамматиканы кабатлау.				
31	Использование слов, отвечающих на вопрос Когда? Кайчан? соравына жавап булган сүзлэрне куллану.	жэйге, зурлар, кыздыра, болын	<i>Кайчан?</i> соравына жавап булган сүзлэрне сөйләмдә куллану. Саннарны сөйләмдә куллану	1.05	
32	Исходный падеж у существительных. Исемнәрнең чыгыш килеше.	-/-	Исемнәрнең чыгыш килешен белү	8.05	
33	Падежные вопросы. Килеш сораулары.	көрәшә, атлар чаба, баганага менә, чүлмәк вата	Килеш сораулары. Үткән һәм хәзерге заман хикәя фигыльләрне кабатлау	15.05	
34	Повторение. Кабатлау.			22.05	

Класс	Теманың исеме	План буенча уздыру вакыты	Үзгәреш кертүнең сәбәбе	Факт буенча уздыру вакыты

Белем һәм күнекмәләргә билге кую категорияләре һәм кагыйдәләре.

Агымдагы контроль билгесез тәртип буенча башкарыла. Һәр чирек ахырында өлгерешнең арадаш нәтижәләре нигезендә фәннәр буенча шәхси казанышлар исемлегә тутырыла. Сыйныфлар буенча универсаль уку эшчәнлеген үстерү мониторингы алып барыла.